

Kirjallisuutta – Litteratur

Hyvä oppikirja ja yleisteos Itä-Aasiasta kiinnostuneille

KEVA, SILJA (toim.); KONTTINEN, ANNAMARI; KURKI, KRISTIAN; PALTEMAA, LAURI & PARK-KANG, SUNGJU (2020). *Lohikäärme, tiikeri ja krysanteemi. Johdatus Itä-Aasian yhteiskuntiin*. 2. uudistettu painos, 223 s. Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus, Turun yliopisto.

Turun yliopiston Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskuksen tutkijoiden teos *Lohikäärme, tiikeri ja krysanteemi* on johdatus Kiinan, Koreoiden ja Japanin yhteiskuntien historiaan ja nykypäivään sekä keskinäiseen yhteistyöhön. Teos on julkaistu keskuksen *Studies on Contemporary East Asia* -julkaisusarjassa ja suunnattu Itä-Aasian opintoja aloittaville opiskelijoille sekä kaikille Itä-Aasiasta kiinnostuneille. Kyseessä on kirjan toinen, uudistettu painos, joka on tervetullut päivitys ensimmäiseen vuonna 2011 julkaistuun painokseen. Alue on kehittynyt nopeasti, ja yhteiskunnalliset muutokset etenkin Kiinassa ja Etelä-Koreassa ovat kuluneet vuosikymmenen aikana olleet merkittäviä.

Kirja vastaa kiitettävästi tarpeeseen tarjota suomenkielinen oppikirja ja yleisteos Itä-Aasian yhteiskunnista. Se on yhteiskuntatieteellinen perusteos pitkän historian omaavasta mutta viime vuosikymmeninä erittäin dynaamisesti kehittyneistä alueista. Teos keskittyy maiden yhteiskuntahistorian lisäksi nykyisiin poliittisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin sekä alueellisen yhteistyön ongelmakohtiin.

Ensimmäinen luku toimii johdantona teokseen. Se on tiivis yleisesitys Itä-Aasian kulttuurihistoriallisesta muotoutumisesta ja nykyisestä rajautumisesta. Luku käsittelee kiinalaisen kulttuurin vaikutusta alueen historiaan sekä eri maiden poliittisen, taloudellisen ja väestöllisen kehityksen pääpiirteitä. Ilahduttavia ovat tietosivut buddhalaisuuden ja konfutselaisuuden keskeisistä piirteistä sekä riisinviljelyn vaikutuksista maiden yhteiskuntarakenteeseen ja yhteisökeskeytyteen. Lopuksi avataan teoksen nimessä esiintyvät kolmen maan symbolit. Lohikäärme on laajasti tunnettu Kiinan tunnus ja viittaa historialliseen Kiinan keisarin lohikäärmevaltaistuimeen, tiikeri on korealaisen kulttuurin symboli ja krysanteemi puolestaan Japanin tunnus, joka viittaa Japanin keisarin krysanteemivaltaistuimeen.

Toinen luku on erittäin kattava esitys Kiinan yhteiskunnallisesta kehityksestä yli kahden tuhannen vuoden takaisesta *Han*-dynastiasta nykyaikaan. Luvussa valo-

tetaan maan historiaa, poliittista järjestelmää, taloutta sekä yhteiskuntaa ja nykyisiä väestöllisiä haasteita. Aihepiirin laaja, loogisesti etenevä ja asiantunteva käsittely antaa hyvän yleiskuvan nyky-Kiinaan vaikuttaneista historiallisista tekijöistä. Nykyisen Kiinan valtion muodostumisen historia, poliittinen järjestelmä sekä valtionhallinnon rakenne avataan ansiokkaasti. Eriytistapauksia Taiwania, Hongkongia ja Macaota esittelevä nelisivuinen tietopaketti on kattava. Kiinan taloutta käsitellään laajasti ja todetaan valtion keskeinen vaikutus koko talouden, mukaan lukien maatalouden, ohjailussa. Talouskasvun ja demokratiakehityksen yhteyttä – tai ristiriitaa – olisi voinut avata hieman enemmän, samaten ulkomaisen pääoman, tietotaidon ja teknologian roolia Kiinan talouskasvussa 1990-luvulta al-

kaen, koska merkittävä osa maan talouskasvusta on nojannut Kiinassa sijaitsevien ulkomaisten yritysten globaaleihin tuotantoverkostoihin ja ulkomaankauppaan. Maassa toimivien ulkomaisten tytäryritysten osuus Kiinan koko tavaraviennistä nousi 1990-luvun alun 10 prosentista vuonna 2010 peräti 60 prosenttiin (Athukorala 2017: 366). Myös paikallisten pienyritysten rahoittamisessa tärkeä varjopankkisektori olisi ansainnut hieman laajemman maininnan, samoin kuin talouteen ja koko yhteiskuntaan kohdistuva valvonta, joka on lisääntynyt nopeasti uuden teknologian ja *big datan* hyödyntämisen myötä ja tulee vaikuttamaan laajasti sekä Kiinan sisäiseen kehitykseen että sen suhteisiin ulkovaltojen kanssa.

Kolmas ja neljäs luku käsittelevät Japania ja Koreaa, ja ovat samaten kattavia esityksiä maiden historiaan ja nykyaikaan. Japani-luvun otsikointi viittaa sen asemaan globaaliyhteisön jäsenenä, mutta merkittävä osa luvusta esittelee Japanin sisäistä historiaa – ehkäpä viitaten maan ajoittaiseen eristyneisyyteen. Legenda Japanin synnystä sekä keisarin aseman ja hallituskausien esittely alkaen noin vuodesta 15 000 eaa. tuovat historian syvyyttä aiheeseen ja ruokkivat hienosti asioiden suhteellisuuden ymmärrystä huomattavasti nuorempaa kansakuntaa edustavassa suomalaislukijassa. Nyky-Japanin perherakenteen ja työelämän nopean muuttumisen esittely on hyvin tervetullutta ja korostaa perinteisesti melko jäykän yhteiskuntarakenteen myöhäistä ja hidasta uudistumista muihin kehittyneisiin (mutta ”länsimaisiin”) talouksiin verrattuna. Japanin talouden kehitystä ja rakennetta olisi voinut avata enemmänkin nimenomaan osana globaaliyhteisöä,

koska sotien jälkeinen maailmankaupan avautuminen mahdollisti maan talouskasvun ja Japani oli maailman toiseksi suurin talous yli neljän vuosikymmenen ajan vuosina 1968–2010 (esim. Jain & Williams 2011). Myös koulutustason ja -järjestelmän haasteita koskeva maininta sekä kansalaisyhteiskunnan ohuutta koskeva hieman laajempi käsittely olisi ollut toivottavaa ottaen huomioon maan taloudellisen menestyksen. Erilliset tietosivut tuovat tiivistä lisätietoa Japanin keisari- ja hallituskausista, *ainu*-kansasta, *Edo*-kauden kulttuurituotteista (mm. *kabuki*-teatteri, puupiirokset), korealaisesta vähemmistöstä Japanissa sekä Japanin poliittisesta rakenteesta. Muutama tietolaatikko on kuitenkin sijoitettu erikoisen kauas asianomaisen aiheen varsinaisesta käsittelystä ja siten ne näyttävät ensilukemalla hieman irrallisina.

Koreaa koskeva luku korostaa kahtia jakautuneen maan selviytymistarinaa, mikä on oikeutettua ajatellen Koreoiden osin hyvinkin traagista menneisyyttä ja nykyisyyttä. Nykyisen Korean alueen esihistoria ulottuu 10 000 vuoden taakse, jolloin niemimaan pysyvä asutus on alkanut. Luvussa esitellään maan poliittinen historia, mukaan lukien muinaiset valtakunnat, dynastioiden aika, siirtomaa- ja miehitysaika sekä valtionmuodostus. Samaten Etelä- ja Pohjois-Korean poliittista nykytilannetta ja taloutta kuvataan ansiokkaasti. Korean kielestä ja kirjaimistosta sekä Pohjois-Korean *juche*-aatteesta kerrotaan tietolaatikoissa, mutta luvussa olisi voinut avata lähemmin Suomessa vielä melko vähän tunnettua mutta omintakeista korealaista kulttuuriperintöä. Korealaiset edustavat yhtä maailman vanhimmistä edelleen olemassa olevista kulttuureista, jossa yhdistyvät varhaisten korealaisten paimentolaisheimojen ja muinaisen kiinalaisen kulttuurin ainekset. Myös Suomessa jo tunnettua nykykulttuuria, kuten nykyelokuva ja K-pop -musiikkia, olisi ollut hyvä esitellä lyhyesti niiden kansainvälisen merkityksen valossa.

Kirjan viimeinen luku käsittelee Itä-Aasian alueellista yhteistyötä. Luvussa esitellään kattavasti yhteistyön historiaa ja nykytilannetta, mutta huomioidaan kiitettävästi myös yhteistyötä edelleen haittaavat historialliset

jännitteet ja nykyiset kiistat. Tietosivuissa valotetaan lähemmin tätä historiallista painolastia sekä aluekiistoja, jotka hidastavat merkittävästi nykyistä alueellista yhdentymiskehitystä. Toisaalta ajankohtaisiin energia- ja ympäristöhaasteisiin liittyen mainitaan maiden olevan edelläkävijöitä ympäristöyhteistyössä. Tämän yhteistyön muodoista olisi ollut mukava lukea enemmänkin.

Kaiken kaikkiaan teos on ansiokas Itä-Aasian poliittista historiaa, valtiojärjestelmiä, taloutta ja alueellista yhteistyötä esittelevä johdatus, unohtamatta kulttuurin ja uskontojen vaikutusta maiden nyky-yhteiskuntiin. Kattavassa teoksessa on luonnollisesti joitakin päällekkäisyyksiä, mutta ilmiöiden esittely eri yhteyksissään auttaa lukijaa muodostamaan täydempää kokonaiskuvaa alueen kehityksestä. Lukujen erityyppiset rakenteet ja painotukset viittaavat oppikirjaksi tarkoitettun teoksen hienoiseen epätasaisuuteen, joskin kyseessä saattaa olla tietoinen valinta rikastuttaa kokonaisuutta ja painottaa maiden erityispiirteitä. Tekstissä ei ole lähdeviitteitä, mutta kunkin luvun loppuun on listattu muutamia suomen- ja englanninkielisiä kirjasuosituksia lisäluke- mistoksi aiheesta kiinnostuneille. Kuvitus ja kartat täydentävät tekstiä mainiosti. Kirjaa voi erittäin lämpimästi suositella kaikille Itä-Aasiasta kiinnostuneille maantieteen opiskelijoille.

KIRJALLISUUS

- Athukorala, P. (2017) *China's Evolving Role in Global Production Networks: Implications for Trump's Trade War*. Teoksessa Song, L., Garnaut, R., Fang, C., & Johnston, L. (toim.) *China's New Sources of Economic Growth, vol. 2. Human Capital, Innovation and Technological Change*, 363-388. ANU Press, Acton. <<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/31186/635291.pdf>>
- Jain, P. & Williams, B. (2011; toim.) *Japan in Decline: Fact or Fiction?* Global Oriental. Brill, Leiden.

ERJA KETTUNEN-MATILAINEN
Talousmaantiede,
Turun yliopisto

Liikunnasta liikkumiseen

ITKONEN, HANNU (2021). *Liikkumisen sosiologia*, 192 s. Vastapaino, Tampere.

Liikkumisen sosiologia on oppikirja, joka tähän saakka on puuttunut. Sen on kirjoittanut pitkän linjan liikkumisen tutkija ja monen liikkumisen keskittyvän yhteiskuntatieteilijän opettaja ja ohjaaja, liikuntasosiologian professori Hannu Itkonen. Heti esipuheessa Itkonen linjaa tarkastelevansa kaikenlaista ihmisten liikkumista ja määrittelee kirjan pääfokukseksi liikunnan sijasta liikkumisen. Tämä näkyy myös kirjan kannessa, jossa perinteisemmän liikunnan ohella muun muassa e-urheiluun ja poimitaan marjoja tai sieniä. Myös kannen hai-

lakan vaaleanpunainen väri on epäilemättä harkittu irtiotto perinteisesti maskuliinisia arvoja korostavasta liikunnan ja urheilun kentästä. Kirjoittaja lupaa kuitenkin kriittistä suhtautumista liikkumiseen liittyviin ilmiöihin.

Liikkumisen sosiologia koostuu johdannosta ja kolmesta osasta, joista jokainen rakentuu edelleen päälle. Johdannossa tarkastellaan liikkumisen, liikunnan ja urheilun kulttuurisen ja yhteiskunnallisen kontekstin historiallisia muutoksia. Jo tässä huomaa liikkumisen näkökulman raikkauden, sillä se mahdollistaa äänikuisen ”mikä on liikuntaa ja mikä ei ole” -keskustelun ohittamisen. Kirjan ensimmäisessä osassa tutustutaan sosiologian perustavanlaatuisiin lähtökohtiin ja muutamiin